

Smaakt de suikerbietenteelt nog zoet in Vlaanderen?

Rond deze periode maken heel wat landbouwers de rekening op van het voorbije jaar en worden de teeltbeslissingen voor 2022 genomen. Wat de suikerbietenteelt betreft, is het dit jaar meer dan ooit de moeite waard om je rekenmachine bij de hand te nemen en kansen en uitdagingen tegen elkaar af te wegen.

Pieter Van Oost en François Huyghe, adviseurs Studiedienst en Coco Vlaanderen vzw
illustraties: Joris Snaet

De suikersector werd de voorbije jaren samen met de zuivelsector mee in het bad getrokken van de liberalisering van het Europees landbouwbeleid. Zo werd het bietenquotum op 30 september 2017 afgeschaft, wat betekent dat er sindsdien geen onderscheid meer bestaat tussen voedingssuiker en industriële suiker, dat de minimumbietenprijs (26,29 euro per ton bieten) wegviel en dat in principe elke onderneming zo veel suiker mag produceren als hij wil. Al bij de vorige hervorming van de sui-

kermarktordening in 2006 was duidelijk dat de tijd van het quotumsysteem erop zat. Toen bleef het bij een verlaging van de minimumprijs voor bieten, een verlaging van de referentieprijs voor suiker en een vermindering van het quotum, om een einde te maken aan de export van C-suiker. In Vlaanderen hebben deze ingrepen geleid tot opmerkelijke evoluties. Zo kwam er in een aantal jaren tijd meer dan een halvering van de omzet van de Vlaamse suikerbietproductie. In de periode 2003-2007 was qua omzet de suiker-

bietsector even groot als de sector van de industriegroenten en betekende ze iets minder dan de helft van de omzet van de aardappelsector. In 2021 is de aardappelsector zo'n zesmaal groter dan de suikerbietsector en is de waarde van de industriegroenten zo'n 3,5 keer groter dan de waarde van de bietensector. In een periode van 40 jaar is het aantal suikerbietplanters met maar liefst 75% gedaald. In 2020 waren er in Vlaanderen nog zo'n 2700 telers actief.

Wereldmarktgebeuren

De prijsvorming van suiker is een echt wereldmarktgebeuren. Meer dan driekwart van de geproduceerde suiker is afkomstig van suikerriet. De helft van de wereldexport (25 miljoen ton) wordt gerealiseerd door Brazilië, gevolgd door Thailand (7 tot 9 miljoen ton) en India (1 tot 3 miljoen ton). Ruwe suiker vertegenwoordigt 80% van de wereldhandel tegenover 20% ▶

witte suiker. Maar volledig overgeleverd aan de vrije markt is de Europese suikersector niet. De importheffing op suiker bleef in de onderhandelingen overeind. Dat maakt de Europese markt voor een grote suikerproducent als Brazilië niet echt interessant. Een uitzondering op de regel vormen de minst ontwikkelde landen (zogenoemde Mol's), die sinds 2015 onbeperkt suiker mogen afzetten op de Europese markt. Momenteel gaat dat om ongeveer 2 miljoen ton per jaar op een Europese productie van 15,7 miljoen ton in 2021. In lidstaten en regio's zoals in België en Vlaanderen is de gekoppelde bietensteun die in een aantal andere EU-landen van kracht is, nadelig voor de sector. Om de besliste prijsverlagingen te compenseren, hebben een aantal EU-lidstaten destijds gekoppelde steun voor de bietensteelt ingevoerd. Er zijn 11 lidstaten in de EU die vandaag deze steun geven aan de bietentelers. De gemiddelde premie bedraagt 331 euro per hectare suikerbieten, al zijn er wel grote verschillen tussen de lidstaten. Onderzoeker Marlen Hass concludeert dat de steun leidt tot een verhoging van de suikerproductie in de EU en een daling van de marktprijs.

Concurrentie tussen teelten

De Europese suikerprijzen volgen de internationale tendens. We kunnen stellen dat de suikersector tot 2013 in de EU zowat de meest stabiele sector was, maar prijsdalingen hebben vanaf 2014 het arbeidsinkomen een flinke knauw gegeven. Vandaag moet de rekening gemaakt worden aan de hand van de relatieve rentabiliteit tussen de verschillende teelten, afhankelijk van de kostprijzen en de marktprijzen voor diverse producten. Een dergelijke analyse werd eerder door Boerenbond gemaakt. Maar de huidige omstandigheden met onder meer sterk gestegen meststoffenprijzen kan de situatie

beïnvloeden. Weet dat de meerkost voor meststoffen in 2022 voor de suikerbiet alvast uitkomt op zo'n 300 euro extra kosten per hectare. Op bedrijfsniveau is het van cruciaal belang om vandaag, rekening houdend met de gestegen kosten en de rentabiliteit, de verschillende teelten tegen het licht te houden. De forse concurrentiestrijd tussen aardappelen, akkerbouwmatige industriegroenten, suikerbieten en graan zal meer dan ooit verdergezet worden.

Eerlijke handelspraktijken

Naar jaarlijkse gewoonte worden in de tweede helft van januari heel wat contracten afgesloten tussen landbouwers en hun afnemers. Dit was dan ook de aanleiding voor een gesprek tussen Boerenbond en de Vlaamse bietensyndicaten. De doelstellingen voor de komende periode werden afgestemd in het belang van de boer en het verder bestaan van de Vlaamse suikerindustrie. De komende weken zijn dan ook cruciaal en liggen mee aan de basis van het landbouwincome in 2022. Er zijn niet alleen technische evoluties in de rassen die ervoor zorgen dat de suikerbieten betere opbrengsten halen in onze contreien. Er zijn ook politieke en maatschappelijke evoluties waar zowel de landbouwer als de afnemer rekening mee moet houden. Zo is zeer recent ook de wetgeving op oneerlijke handelspraktijken omgezet in Belgische wetgeving. Het is een noodzake-

lijke stap richting eerlijke handelsrelaties binnen de primaire sector, maar de bescherming kon mogelijk nog beter en er zijn zeker verdere stappen noodzakelijk. Dit is zeker ook het geval voor de contracten in de suikerbietensector in Vlaanderen en bij uitbreiding zelfs België. Als we kijken welke stappen de aardappelsector gezet heeft om na een onderhandelingsronde te komen tot een nieuwe gedragscode voor aardappelcontracten, is dit iets waar de suikerbietensector ook mogelijk werk van moet maken. Boerenbond wil deze analyse zeker doen samen met de goed uitgebouwde suikerbietensyndicaten in ons land.

Analyseer kosten en opbrengsten

Helaas kunnen we als Boerenbond niet in de toekomst kijken, maar alle signalen wijzen op kostenstijgingen van grondstoffen die ook nodig zijn in de suikerbietensteelt. De prijs en de beschikbaarheid van kunstmeststoffen wordt een grote uitdaging voor het jaar 2022, maar ook de prijs van gewasbescherming gaat opnieuw de hoogte in. Hou ook rekening met stijgende energiekosten, stijgende loonwerkkosten ... Boerenbond roept dan ook op om als landbouwer goed te rekenen vooraleer je een nieuw contract afsluit. De druk langs de kant van onze afnemers zal groot zijn, maar ook zij worden geconfronteerd met stijgende kosten van grondstoffen. Een van hun belangrijkste grondstoffen zijn de suikerbieten, en men moet aanvaarden dat ook deze een prijsverhoging moeten doorstaan. Boerenbond raadt zijn leden aan niet akkoord te gaan met onzekerheden in aangeboden contracten. Net die onzekerheden moeten vooraf uitgeklaard zijn.

Oproep Coco Vlaanderen

Boerenbond steunt de analyse van Coco Vlaanderen en samen vragen we

meer zekerheid over de financiële perspectieven van de Vlaamse suikerbietplanters. De suikermarkt oogt goed, maar garanties kunnen er niet gegeven worden. Toch worden de planters door Iscal aangemoedigd de uitzaai 2022 te plannen op basis van een suikerbietprijs van 39 euro/ton die zij verwacht te zullen kunnen betalen. We stellen ons de vraag hoe Iscal de prijs van 2022 reeds kan vooropstellen zonder dat er iets definitiefs gezegd kan worden over de prijs van 2021? Iscal wil niet ingaan op de vraag tot het toekennen van een toeslag van 2,5 euro/ton bovenop de suikerbietprijs. Coco Vlaanderen wilde met dit voorstel tegelijkertijd Iscal bevoorradingszekerheid geven voor de campagnes 2022 én 2023 – een winwinsituatie dus voor beide partijen.

Geen enkele bietenplanter wenst afstand te doen van een teelt die reeds decennialang deel uitmaakt van zijn bedrijf en waarvoor de nodige vakken-nis werd opgebouwd. Dit wil niet zeggen dat de afnemer carte blanche heeft en er sowieso mag van uitgaan dat de bieten die hij wenst te ontvangen ook zullen geleverd worden, ongeacht de prijs.

Wat doet de markt?

Iscal stuurt sinds half januari zijn landbouwkundigen op pad met de boodschap dat de suikerbietprijs 2022 wel eens 39 euro/ton (pulp inclusief) zou kunnen bedragen. Een garantie dat deze prijs zal gehaald worden wil men echter niet geven. De marktomstandigheden zullen allesbepalend zijn. Maar is dit geen blanco cheque? Ofwel nemen we deze boodschap blindelings aan, wat ons met een gemiddelde opbrengst van de voorbije jaren zou leiden naar een omzet van ± 3200 tot 3700 euro/ha. Maar wat als de toekomstige markt iets minder goed ontwikkelt en de suikerbietprijs blijft steken op 29,84 euro/ton? De omzet zou dan zo'n 2800 tot 3000 euro bedragen (pulp inclusief), niet voldoende om de gestegen produc-

tiekosten te dekken. De planters die hun bieten leveren aan de Tiense Suikerraffinaderij (TS) zitten in hetzelfde schuitje als deze van Iscal. Ook TS bezoekt haar planters met de boodschap dat de bieten in 2022 35 tot 37 euro/ton zullen betaald worden, zonder te zeggen hoeveel deze van de campagne 2021 zullen opbrengen. Garanties kan en wil men niet geven. Het Verbond Suikerbietplanters stelt samen met het Coördinatiecomité Haspengouw alles in het werk om meer prijszekerheid ingebouwd te krijgen zodat de teelt minstens kostendekkend kan aangevat worden. Maar dit is niet naar de oren van TS/Sudzucker. Ook voor deze onderneming blijft de markt allesbepalend, ongeacht de kostprijs van de teelt.

Risico's spreiden

Door de uitzaai voor contract A + B of alleen contract A te plannen op 90% van onze gemiddelde productie van de laatste vijf jaar beschermen we onze productierechten tegen de toepassing van de 'dynamiek' én komt er enige oppervlakte vrij voor het inzaaien van een meer rendabele teelt. Mocht iedereen dit doen, dan heeft Iscal in theorie zekerheid dat 90% van de gecontracteerde bieten zal geleverd worden. De dynamiek houdt in dat, als een planter minder dan 85% levert van zijn gecontracteerde hoeveelheid, het verschil tussen 85% en de werkelijk geleverde hoeveelheid bieten afgetrokken wordt van wat het volgende jaar nog mag gecontracteerd worden. De planter is wel beschermd tegen de toepassing van de dynamiek als hij kan bewijzen dat hij minstens 90% heeft uitgezaaid van de oppervlakte die overeenstemt met de gemiddelde opbrengst van de voorbije vijf jaar. Als de planter niets uitzaait verliest hij een derde van zijn productierecht. Als hij twee jaar na elkaar niets uitzaait verliest hij 100% van zijn productierecht en kan hij geen contracten meer afsluiten. ■

Pieter Van Oost

adviseur Plantaardige productie, Studiedienst
pieter.van.oost@boerenbond.be

Maak eerst je eigen rekening

Net zoals de suikerfabriek de planters vraagt vertrouwen te hebben in de (volatiele) suikermarkt vragen de planters Iscal vertrouwen te hebben in het (volatiele) rendement van de teelt. Verwacht wordt dat de landbouwkundige je zal trachten te overtuigen toch 100% uit te zaaien. Laat je echter niet onder druk zetten en maak dit jaar eerst je eigen rekening. Met deze informatie willen we de suikerbietenplanter inzicht geven in de mogelijkheden die hij heeft met betrekking tot de uitzaai 2022 zonder zijn toekomstige uitzaai in gevaar te brengen.

“Laat je niet onder druk zetten en maak dit jaar eerst je eigen rekening.”

i Opgelet: voor de planters van TS gelden er andere regels met betrekking tot de toepassing van de dynamiek dan deze hierboven omschreven voor Iscal. Voor meer info: www.suikerbiet.eu